

РОЗРОБКА МОДЕЛЕЙ ФОРМАЛЬНОГО НЕЙРОНА ПАРАЛЕЛЬНО-ВЕКТОРНОГО ТИПУ

Сивак М.М.

Тернопільський національний економічний університет, магістрант

I. Постановка проблеми

В сучасних умовах розвитку інноваційних технологій у всіх галузях і сферах діяльності людини широко впроваджують штучні нейронні мережі, які потребують високих технічних характеристик. Основним компонентом, який найбільше впливає на характеристики штучних нейронних мереж, є нейронний елемент [1].

II. Мета роботи

Метою дослідження є аналіз та розробка моделі формального нейрона паралельно-векторного типу.

III. Аналіз та розробки моделі формального нейрона паралельно-векторного типу

Особливістю моделей формального нейрона паралельно-вертикального типу є надходження вхідних даних X_j і вагових коефіцієнтів W_j ($j=1, \dots, N$, де N – кількість даних і вагових коефіцієнтів) паралельно розрядними зрізами та видача результату порозрядно. Вхідні дані X_j та вагові коефіцієнти W_j у розрядному вигляді записуються так:

$$W_j = \sum_{i=1}^n 2^{-i} w_{ji}, \quad X_j = \sum_{i=1}^n 2^{-i} x_{ji} \quad (1)$$

де w_{ji}, x_{ji} – значення i -х розрядів W_j і X_j , n – розрядність коефіцієнтів і даних.

У моделі формального нейрона паралельно-вертикального типу здійснюється перетворення за формулою:

$$y_i = f_{(p-s)}(f_a(\sum_{j=1}^N W_j X_j)) = f_{(p-s)}(f_a(\sum_{i=1}^n 2^{-i} \sum_{j=1}^N W_j x_{ji})) = f_{(p-s)}(f_a(\sum_{i=1}^n 2^{-i} \sum_{j=1}^k P_{ji})) = f_{(p-s)}(f_a(\sum_{i=1}^n 2^{-i} P_{Mi})), \quad (2)$$

де P_{ji} – ji -ий частковий результат, P_{Mi} – i -ий макрочастковий результат, f_a – функція активації, f_{p-s} – паралельно-послідовне перетворення [2].

Моделі формального нейрона паралельно-вертикального типу залежать від:

1. Способу надходження даних:
  - паралельним порозрядним надходженням вхідних даних X_{ji} і вагових коефіцієнтів W_{ji} ;
  - почерговим паралельним порозрядним надходженням вхідних даних X_{ji} і вагових коефіцієнтів W_{ji} з використанням мультиплексуваних шин w_{ji}/x_{ji} ;
2. Формування для кожного розрядного зрізу часткових результатів P_{ji} :
  - з прямим формуванням;
  - на базі попередніх обчислень.
3. Формування макрочасткових результатів P_{Mi} :
  - з прямим формуванням;
  - на базі попередніх обчислень (табличне).
4. Характеру налаштування вагових коефіцієнтів W_j :
  - постійні;
  - змінні.

Модель формального нейрона паралельно-вертикального типу з використанням мультиплексування шин. Модель формального нейрона паралельно-вертикального типу з використанням мультиплексування шин w_{ji}/x_{ji} аналітично записується так:

$$y = f_{(p-s)}(f_a(f_Z(f_{P_{Mi}}(f_{P_{ji}}(f_{(s-p)}(w_{ji}, x_{ji})))))), \quad (3)$$

де y – вихід результату; $f_{(p-s)} : R^n \rightarrow R^1$ – функціонал паралельно-послідовного перетворення; f_a – функція активації; f_Z – підсумовування макрочасткових результатів у відповідності до формули $Z_i = 2^{-i} Z_{i-1} + P_{Mi}, Z_0 = 0$; $f_{P_{Mi}}$ – формування макрочасткового результату у відповідності з формулою

$P_{Mi} = \sum_{j=1}^N P_{ji}$; f_{pji} – формування часткових результатів у відповідності з формулою $P_{ji} = W_j x_{ji}$;

$f_{(s-p)} : R^1 \rightarrow R^n$ – оператор послідовно-паралельного перетворення [3].

Структура моделі формального нейрона паралельно-вертикального типу з використанням мультиплексування шин, яка реалізує вираз (3), наведена на рис. 1.

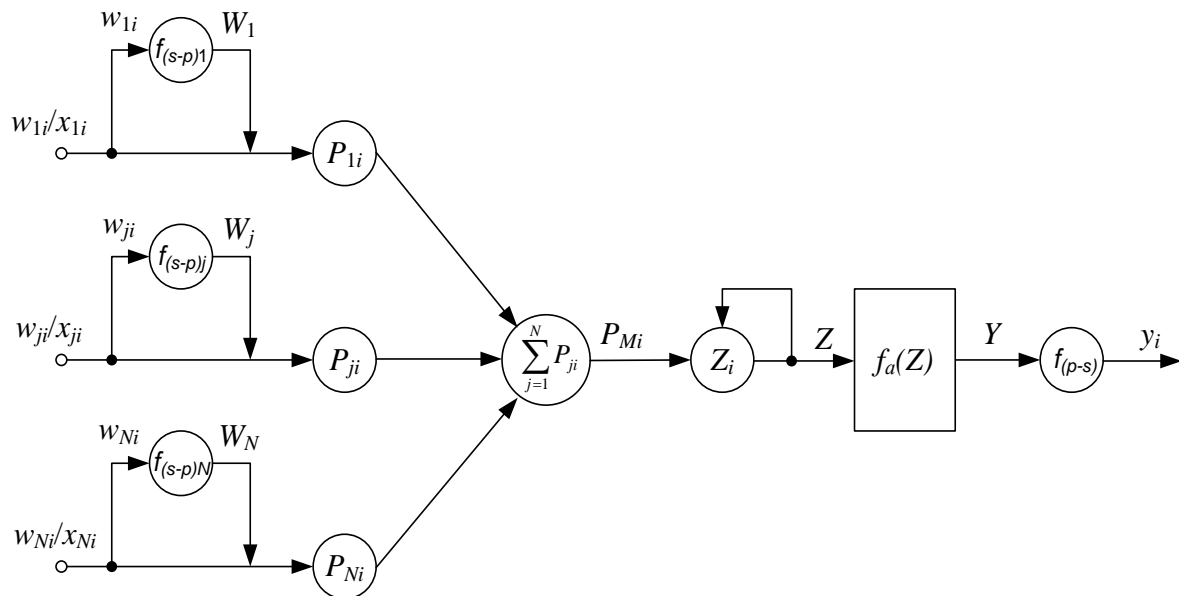

Рисунок 1 - Модель формального нейрона паралельно-вертикального типу з використанням мультиплексування шин

Основними компонентами даної моделі є: послідовно-паралельні перетворювачі $f_{(s-p)_j}$, формувачі часткових результатів P_{ji} , багатовходовий суматор $P_{Mi} = \sum_{j=1}^N P_{ji}$, підсумовувач макрочасткових результатів $Z_i = 2^{-1} Z_{i-1} + P_{Mi}$, обчислювач функції активації $f_a(Z)$ і паралельно-послідовний перетворювач $f_{(p-s)}$.

Висновок

Отже, впроваджуючи штучні нейронні мережі у розвиток інноваційних технологій, які використовуються у всіх галузях і сферах діяльності людини, можна прийти до висновку, що найбільш впливовим компонентом є технічні характеристики нейронного елемента.

Список використаних джерел

1. Хайкін С. Нейронні мережі / Пер. з англійської - М.: Вільямс, 2006. - 1104 с.
2. Руденко О.Г., Бодянский Є.В. Штучні нейронні мережі: Навчальний посібник. – Харків: ТОВ «Компанія СМІТ», 2006. - 404 с.
3. Круглов В.В., Борисов В.В. Штучні нейронні мережі. Теорія і практика - М.: Гаряча Лінія-Телеком, 2002 - 382 с.